

te poți împlini, că destinul omului se decide numai în armonie cu destinul patriei, pe de altă parte. Dar asta nu e totul. În *Excursia*, Tatăl, om de știință, își argumentează, în fața Fiului, decizia de a face din voiajul la Paris o călătorie cu un singur sens. Tatăl înfruntă nu numai o atitudine contrarie declarată, ci și o contraacțiune nimicitoare. Fiul se opune acestei plecări (care echivalează cu cea mai înaltă trădare) cu toată ființa lui, recurând la argumente extreme. Atitudinea Fiului e o atitudine activă, dictată de o conștiință de tip superior. Iată de ce cred că definirea celor două poziții e considerabil îmbogățită în interes de modul cum acționează Fiul în această împrejurare. De fapt, spre meritul piesei, Fiul, acest personaj exemplar, reprezentativ pentru tinăra generație, e încă de la început în ofensivă. Chiar și atunci când se joacă de-a cel-care-vrea-să-fugă-din-țară, nu o face decît pentru a smulge o taină părinților lui, pentru a afla cu certitudine ceea ce doar bănuise, pentru a stabili cu precizie cît e spirit de aventură și cît trădare în ce urmează să înfăptuiască Tatăl. E un început de atac prin învăluire, care continuă cu o ofensivă frontală, argumentele și contraargumentele încrucișindu-se fără menajamente. Tatăl înfățișează puncte de sprijin în favoarea opțiunii sale, care tin să aibă aparența justității. Dar este justetea unui om vanitos, carierist și egoist, pentru care nu există nimic altceva decît parvenire. Clădit pe nisip, sistemul lui de argumente, oricîtă aparență de trănicie ar avea, se năruie, pentru că judecata lui elimină două elemente esențiale: datoria patriotică a omului de știință român și viitoarea lui situație de *métèque*, de slugă, fie și copios răsplătită. Nu o țară, nu un popor au nevoie de el și-l asimilează, ci o firmă oarecare, dintr-o altă țară decît a lui, o firmă în suferință, probabil, de pe urma hemoragiei de inteligență care a minat atîtea creiere fără conștiință dintr-o țară în alta. Tatăl (pe care putem să-l credem valoros om de știință sau, pur și simplu, util) are un punct de vedere găunos și șubred, dezvăluit în toată urîtenia lui morală de Fiul ale cărui poziții sînt ferme, ale cărui argumente au o valoare oarecum abstractă, dar mai bogată, mai pură, mai prețioasă. Cum să definești împlinirea ta ca om într-altfel decît înăuntrul îndatoririlor tale cetățenești? Cum să-ți închipui existența altundeva decît în propria ta țară? Sînt două milenii de cînd Titus Livius își mărturisea dragostea de țară astfel: „Oare nimic nu ne leagă de solul patriei, de pămîntul acesta pe care-l numim mama noastră?... Cînd eram în exil îmi apărea în mînte patria mea și mi se perindau în fața ochilor : și colinele, și cîmpiile, și Tiburul, și împrejurimile cu care se obișnuisera ochii mei, și acest cer sub care mai născusem și crescusem“. Ce distanță între „Patria

e acolo unde-mi-e bine“ și această fierbinte mărturie ! Aceeași, între argumentele Tatălui, grele cît teancul de bani cu care se lasă cumpărat, și gîndul Fiului, care exprimă conștiința unui întreg popor : „În punctul cel mai înalt al sistemului meu de valori, eu situez patria !“

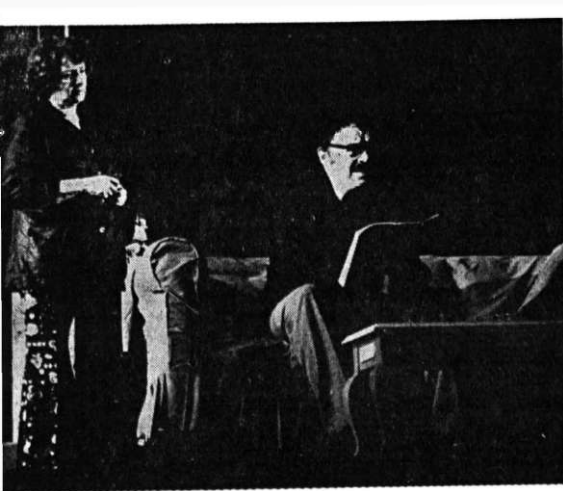
Ar fi de observat că prima parte a piesei, în care conflictul se anunță și se pregătește, în care Fiul are să se confrunte doar cu opiniile, nu prea personale și nici prea convinse, ale Mamei, se întinde pe un timp scenic prea mare, cu atît mai mult cu cît priceperea autorului face să ne sporească mereu interesul față de adevărata confruntare. Finalul piesei e, la rîndu-i, inutil complicat ; față de marea întrebare pe care autorul ne-o pune și căreia fiecare dintre noi e liber să-i găsească răspunsul, își au loc și cîteva nedumeriri, în fața cărora rămînem mai mult sau mai puțin indiferenți. Spectacolul, realizat de Zoe Anghel-Stanca, e sub toate raporturile satisfăcător. În decorurile lui Ștefan Georgescu, sugerînd o încăpere austeră, rece, străină, neprimitoare, fără căldura căminului, evoluează : Fiul — Ștefan Hagimă, mai nesigur în prima parte și inutil agitat într-un fel de încercare de a juca tineretea eroului său, care, de fapt, e a lui proprie ; dar sincer, înflăcărat, convingător în partea a doua ; Tatăl — Liviu Manoliu, actor de vrednică atenție, dezvăluind treptat și cu pricepută măsură caracterul josnic al personajului său ; în sfîrșit, Mama — Cătălina Murgea, buimăcită, dezorientată, agitată, sfișiată de sentimente contradictorii, foarte bună ; o treime care a servit cît se poate de bine această piesă, pentru reprezentarea căreia Teatrul „Bacovia“ merită toate felicitările.

Virgil Munteanu

■ A.T.M.

Data premierei : 23 iunie 1976, la Teatrul „Ion Creangă“.
 Regia și scenografia : ION COJAR.
 Costume : MIRCEA RIBINSKI.
 Distribuția : DINA COCEA (Mama) ; ION LUCIAN (Tatăl) ; ADRIAN PINTEA (Fiul).

Pentru versiunea bucureșteană a *Excursiei*, avem a mulțumi A.T.M., binevenitei sale inițiative, de a împlini, acum, la încheiere de stagione, repertoriul teatrelor din Capitală cu o lucrare de vădit actuală (ceea ce nu înseamnă numai circumstanțială) semnificație.

Dina Cocea (Mama) și Ion Lucian (Tatăl)

Adrian Pinteza (Fiul) și Dina Cocea

ce a „scăpat” fie atenției lor (poate, prea risipită), fie inițiativei lor (poate, nu îndejuns de ascuțită), fie exigențelor lor (poate, peste măsură, ori sub măsură, de înalte)... Au răspuns inițiativei : un regizor (ce și-a materializat singur și viziunea scenografică) deprins cu desenul lapidar, nu refuzat însă nuanțelor și gustului pentru minuția analitică (Ion Cojar) ; două puternice forțe actricești, de învetărat experiență — Dina Cocea (actor al rafinementului, al gestului subtil și al patosului bine temperat)

și Ion Lucian (actor al preciziei răspicute, familiar, deopotrivă, după împrejurări, cu registrul umorului și cu registrul grav) ; în sfârșit, o abia înmugurită (și aflată încă în plin proces de inițiere profesională), dar revelatoare promisiune (și speranță) a scenei, Adrian Pinteza. Pe umerii firavi ai acestei „necunoscute”, căreia i-a fost încredințat rolul Fiului, a fost, în fond, așezat edificiul, și în funcție de resorturile ei, fruste și neîncercate, a fost dispusă și articulația nervoasă a spectacolului. Un risc — sau o șansă. Decizia regizorului de a lua asupra-și acest risc (sau de a exploata și extinde această șansă asupra întregii arii de desfășurare a acțiunilor și argumentelor dramatice) s-a arătat a fi un prim și esențial semn, și de încumetare, și de înțeleaptă pătrundere în vibrația intimă și în sensurile ultime ale scrierii lui Theodor Mănescu. Nu fiindcă „jocul” e condus aici de un tânăr ; ci fiindcă argumentul și impactul tinereții — al purității spirituale, la o adică, — se mărturisesc, pe cit de intransigent convinse și de nestrămutat, pe atît de dezarmant serene și străine de orice impulsuri sau temeuri subtextuale.

Tânărul Adrian Pinteza a fost chemat, așadar, să-și joace exuberanța și puritatea vârstei sale. Cu tot ce e în ea încă „nelucrat” și cu tot ce e încă în el nedat la convenții — la convențiile, mai cu seamă, ale scenei. Darurile i-au fost, regizoral vorbind, mai mult stîrnite și exacerbate decît strinite și dirijate. Din această cauză, poate, interpretul s-a arătat, adesea, de o mobilitate gestică exagerată și stîngaci dezinvoltă, de natură să-i blocheze freacățul lăuntric și zăcămintele lui expresive, efectiv de calitate. El s-a arătat, însă, în același timp, în stare să creeze nu numai un personaj într-o dramă care, prin „jocul și culoarea acțiunii”, s-ar defini o „dramă de familie”. Locul acțiunii cedează, treptat — în scade —, pasul unui climat (ce depășește cadrele încăperii în care, între cufere și geamantane și în febrilitatea pregătirilor pentru plecare, se discută și se visează și se fac planuri turistice) și unor accente și efecte generalizatoare, ale căror vigoare și rezonanță ne introduc într-o dramă — drama reală — imediat politică, dar cu o largă deschidere spre îndelungi meditații asupra vieții și calității vieții la oameni. Fiindcă, în colizia cu părinții, Fiul (Adrian Pinteza) nu se izbește doar de experiența lor de viață (pe care, dealtfel, nu dă în nici un fel și niciodată dovadă că n-ar prețui-o și n-ar respecta-o), ci de rațiunea existenței lor, de veleitățile lor la o anumită existență, pe care o descoperă măcinată și slăbită de îndoieli (deși, sau tocmai pentru că ea se manifestă cu ostentație plină de sine), mișcată de o etică a echivocurilor, prădată de resursele generoase ale sentimentului demnității. Cu ingenuitatea dragostei de viața-care-se-crede-cucerită și se oferă cuceririi, și care, prin actul cuceririi ei, îi pro-

mite implinirea proprie, Fiul nu exprimă, față de părinți, polul unei generații structural noi, opuse, ci al uncia setoase de aer proaspăt și de fermitate, în care gestul adversității aparente formulează, în fond, cu sinceritate naivă, brutală, nesofisticată, uimire și neînțelegere și rebifare în fața unor fenomene de destrămare și degradare care-l întîmpină, drapate în straiele unor orgolii fals rănite și ale unor decizii fals reparatorie, ascunzînd, în substanța lor, gestul dezirorului și amar al dezertîunii, al demisiei din viață.

Din această perspectivă, dealtfel, capătă relief relațiile eroului (și interpretului) cu celelalte două personaje (cu interpretii respective). În fața științei acestora de a-și afirma personalitatea, de a spune, de a demonstra și de a construi o demonstrație, Adrian Pinteau nu dă nici un semn de inhibare. El se simte, de pe acum, în teatru, precum eroul său, în familie. Și se comportă ca atare: frust și oarecum scutit de rigori, dar înzestrat cu un aprins tonus vital și cu o nebănuir de bogată paletă temperamentală, cu o disponibilitate remarcabilă deopotrivă spre luciditatea rece sau surzătoare, ca și spre fragilitatea sentimentelor alunecate spre o ușoară romanțiozitate. Dina Cocea îi este o Mamă receptivă, cu umor jucăuș și complice la exploziile lui ingenue, o mamă temătoare — tot cu umor, tandru — de micile lui drame mari, și care crește, pe nesimțite și tulburată, în revelația integrității lui de caracter, nebănuir de severă, în iureșul de volubilitate și de aparentă superficialitate poznașă. Dar Dina Cocea este și soața de viață a Tatălui. În această ipostază, profilul ei apare înăsprit, umbrir de o gravitate îndurerată, mai puțin sigur pe sine, speriat de ruptura fără întoarcere ce amenință să se producă în casa și, în primul rînd, în inima ei. E un joc al lipsei de rezistență și al sfișierii care amestecă stupoarea paralizantă cu efortul de a descoperi, în derută și în propria ei neputință, tărîmul unei regăsiri cu sine, cu familia, cu oamenii. Sînt atinse, în acest joc, marginile melodramei: atît cît îngăduie, pentru a nu i se răpi dreptul la lacrimă, o dramă stăpînită, în țesătura ei, prin excelență intelectuală, de spiritul bărbăției.

La rîndul său, Ion Lucian, solicitat de personalitatea — de tată și de om de știință — pe care o înfățișează, folosește aplombul și celelalte multe — mai mari sau mai mărunte — resurse ale vanității agresive încrezătoare în sine. Toate, scăldate într-o a-nume, întunecată, baie de umor — al ricănării, al persiflării, al descendenței, al ironiei negre, al jocului în doi peri... Realizezi, din apariția și din evoluția lui Ion Lucian, care se vor stentoriale, falsa putere (fiindcă, în fond, eroul lui se hrănește din voluptatea dominației), demonstrația unei false dreptăți (fiindcă în joc este nu problema unei obstaculate aspirații la realizare,

ci a unei deșănțate aspirații la parvenire), ca și prăbușirea lui (aceasta reală, fiindcă e una cu smulgerea unei măști). În geniala personalitate care se autoproclemă, cu emfază, ca atare, Lucian depozitează, cu doza bine drămuir, un spirit mărginit la satisfacțiile aparențelor, drojdia unei conștiințe ră-tăcite în propriile ei erori.

Dramă văduviră de ceea ce, clasic, se numește fabulă, *Excursia* este dezgheocarea unei stări-limită. Acțiunea ei se sprijină cu precădere pe cuvînt, pe valențele gestice ale cuvîntului. Regizorul și interpretii au realizat din cuvîntul (și, aproape, numai din cuvîntul) dramei, valori teatrale. E un merit nu oricînd înțilnit. Pe care-l socotesc, de aceea, vrednic de reținut, chiar dacă, pe alocuri, peste determinările cuvîntului, ni se oferă un prisos de acțiuni care încarcă linia spectacolului. Acest merit îl mai re-țin și pentru implicațiile lui în problemele stilistice generale ale artei noastre, alături de celelalte merite, concentrate în ecoul de ansamblu, de emoție și de convingeri, pe care spectacolul îl stîrnește după închiderea finală, oarecum ambiguă, a procesului *Excursiei*.

Florin Tornea

TEATRUL DRAMATIC „BACOVIA” DIN BACĂU

LA MARGINE DE PARADIS

de Ovidiu Genaru

Un nume nou pe lista autorilor de teatru contemporani: Ovidiu Genaru.

Autorul piesei *La margine de paradis* vine spre dramaturgie din frontul poeziei, cu șapte volume trudite în zece ani, cu încă un volum de proză, cu altul de traduceri. Este unul dintre inițiatorii și animatorii revistei băcăoane „Ateneu”.

Este de mai multe ori laureat pentru faptele lui de litere.